

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum IV. Decretalium, per viginti, & unum Titulos distributum, De
Sponsalibus, Et Matrimoniis, eorumque impedimentis, ac dispensationibus,

...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1702

§. VIII. De clausula: in foro conscientiæ tantùm.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73058](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73058)

prius aperiant in specie, sed solum in genere, quod indigeant alicui potestate, pro qua imperanda rogant Confessarium; & ipsi etiam confessarii quandoque intentionem suam, non restringant, nisi, ut in confessione, quam apud ipsos deponere intendit talis penitens, ejus anima per absolutionem, secundum indigentiam, succurrant; ab eo tamen nulla sit paritas ad rescriptum Penitentiarie; cum in hoc clare appareat, facultatem absolventi non limitari, sed concedi (utpote medium) secundum indigentiam intenti finis, de quo supra. Ea autem, que sunt ad finem, & rationem accipiunt a fine, ut recte dicit Doctor Angelicus sup cit.

§. VIII.

De clausula: in foro conscientie tantum.

2360. Duplicem sensum habere potest hæc clausula; primus est, quod confessarius dispensationem facere debeat in foro penitentiarie, seu intra tempus confessionis Sacramentalis; & hunc sensum, *si hujus clausula*, in Rescripto S. Penitentiarie non intendi, constat ex dictis *an. 2336*. alter, quod ea dispensatio, & proliis legitimatio, dispensatio, & legitimitas quidem profit in foro conscientie, & quoad Deum; non autem, in foro externo, seu judicario; & hunc illius clausulae sensum esse tenet Sanchez *l. 8. d. 34. an. 43*. de Justis *l. 1. c. 8. n. 196*. & alij.

Et primo, quantum atinet ad dispensationem datam pro foro conscientie tantum, Not. 1. si dispensati taliter, in foro judicario (per legitimam irritantis impedimenti denuntiationem de nullitate sui matrimonij aut jam contracti convenirentur, aut a contrahendo interdicerentur, ipsi dispensationem pro foro conscientie tantum indultam, in altero foro nihil profuturam, donec de dispensatione per alia instrumenta pro foro externo legitime doceant.

2361. Dixi, per legitimam impedimenti denuntiationem, quæ nimirum impedimentum desinat esse occultum juxta *n. 2341*. Nam licet, quamdiu manet occultum, imò & tunc, cum sequenti tempore fit publicum, maneat verè dispensati; foro tamen externo, ubi publicum fuerit, per hoc non prejudicatur in ordine ad ea, quæ potest in casu impedimentorum, quamdiu

non obtinent etiam pro hoc foro dispensationem; hoc enim sonat ea clausula *in foro conscientie tantum*, ut dictum est, quia per ordinem ad hoc forum res perinde se habent, ac si adhuc forent jure inhabiles; juxta *n. 2363*. & seq.

Sed quæres, an, si Ordinarius, vel Parochus, scit impedimentum, & dispensationem pro foro conscientie tantum indultam, possit tales vel admittere ad contrahendum, vel in jam contracto permittere? Videtur negativè respondendum ex eo, quia Ordinarius est Judex causarum matrimonialium; consequenter, si contrahere volentes, vel qui jam contraxerunt, in foro externo reperiantur impediti, illis contrahendi licentiam, istis cohabitandi negare debet; & Parochus (qui est Ordinarij Minister) se Ordinario conformare, impedimentum illorum denuntiando, juxta *c. fin. de clandest. despons.* ubi dicitur, *Presbyteros invigilare debere, utrum ali-quod impedimentum obstet*, utique ad finem vel interdicendi matrimonij contractum, vel cum impedimento contracti continuationem.

Probabilis tamen est, in dato casu posse 2363. dissimulare, & permittere, ut contrahant, vel in jam contracto permaneant; *si illis impedimentum* (quod credebatur, vel in re prius erat occultum) *juridicè non denuntietur*. Cujus ratio est, quia licet clausula dicat, eam dispensationem non prodesse pro foro externo; & ideo literæ dispensationis laniari debeant, ut dicemus; ideo solum fit, ne dispensatio facta probari possit, & effectum operetur pro foro externo; tamen non facit, quod Ordinarius non possit ratum habere, quod supposita dispensatione factum est, si revera sciat eam dispensationem rite factam. Nam *ubi constat rei veritas, nec proceditur ex falsa presumptione, idem in utroque foro censendum est* juxta Sanchez *l. 1. d. 5. n. 02*. & *l. 3. d. 15. n. 13*. Et ideo Henriquez *l. 14. de irregular. c. ult. n. 1. in comment. lit.* E, rectè docet, non esse molestandum in foro externo, qui dispensatur per Breve S. Penitentiarie in occulto matrimonij impedimento.

Dixi: *si illis non denuntietur juridicè*. Nam, in casu opposito, non possent dissimulare, sed Parochus deberet referre ad Episcopum, hic autem matrimonium

monium contrahendum prohibere, vel jam contractum quoad thorum interdiceret, dum in foro externo probent, se dispensatos, & pro illo etiam impetrent dispensationem. Nam tali denuntiatione recurritur ad iustitiam Iudicis, *fori externi*, quam negare non potest iudicè denuntiantium impedimentum; consequenter ad causæ denuntiatae cognitionem tenentur procedere, & causâ pendente contractum inhibere; vel si jam factus est, suspendere ejus usum, dum causâ terminetur; ita Sanchez *cit. D. 15. n. 14.*

2364. Quoad legitimatorem proles, factam pro foro conscientie tantum, similiter plura dubitari possunt. Antequam ea proponam, not. filios natos ex matrimonio bonâ fide saltem unius è parentibus inito, esse verè legitimos, *relatè ad utrumque parentem*; licet is, qui malâ fide contraxit, ex hoc non gaudeat jure *legitimi parentis*; nam favor iste conceditur à jure solum liberis, & parenti, qui fuit *in bona fide*, ut diximus supra; de quo etiam Sanchez *cit. n. 46.* Nec obstat, si dicas, sic fore *filium legitimum ex parente non legitimo*; solum enim sequitur, quod *jus concedens favorem legitimitatis filio respectu parentis* [quia ille innocens est] *non tribuat eundem favorem parenti respectu filij*, quia ille reus est, ob matrimonium *malâ fide* contractum, quibus positus:

2365. Ad quaestionem, quid dicendum, quando dispensatur cum aliquibus ad inendum matrimonium, simul *legitimando prolem ex eo suscipiendam*? sed *pro foro conscientie tantum*? R. talem fore, ac esse verè legitimam, & quoad spiritualia, & quoad temporalia, *in solo tamen conscientie foro*. Nam in eo tantum foro proles ex matrimonio legitimo suscepta legitimos natales habet, in quo illud matrimonium legitimum est; at in dato casu est legitimum tantum in foro conscientie (dispensatio enim limitatur ad hoc forum tantum) ut ponit casus: ergo.

Hoc tamen intelligendum venit solum pro casu, quo *uterque parens conscius fuit impedimenti*, cum qua virtute talis dispensationis matrimonium contractum est. Nam proles foret legitima in utroque foro, si cum tali impedimento (seclusâ dispensatione) contraxissent, vel utroque, vel saltem uno bonâ fide creden-

te, nullum subesse impedimentum, ut dictum est supra: ergo etiam in casu, quo saltem unius bonâ fide matrimonium contractum est cum impedimento virtute dispensationis. Nam et si hac non operetur, etiam in hoc casu, proles legitimitatem *pro foro externo*, ut diximus; tamen non impedit legitimitatem pro hoc foro illi *legaliter indultam* ex matrimonio contracto propter bonam fidem, saltem unius.

Similiter, si à Pœnitentiaria dispensatur ad inendum matrimonium, *legitimando prolem jam prius susceptam*, legitimatio locum habet pro foro tantum conscientie, secundum dicta n. 2364. Nam in hoc casu ponitur proles nata extra omne matrimonium à parentibus contractum, consequenter ei prodesse non potest limitatio à nobis posita in n. 2365.

Si autem proles nata sit inito prius matrimonio, saltem bonâ unius fide, dispensatio S. Pœnitentiaria superveniens, ut matrimonium revalidetur, dispensatio simul cum prole sic suscepta pro foro conscientie tantum, legitima erit *pro utroque foro*, hunc effectum operante non dispensatione factâ (cum sit pro foro conscientie tantum) sed aliâ dispositione legali, propter bonam fidem saltem unius è parentibus, ut dictum est *tit. 17. n. 1359.*

Denique in casu, quo matrimonio *validè* inito, dispensatur in foro conscientie, ut *validè* ineamur, legitimando prolem antè susceptam, distinguendum est. Nam si loquamur de prole suscepta, antequam parentes ejus etiam solo facto contraxerunt; responsio constat ex n. 2364. Item de susceptâ ex matrimonio contracto solo facto, proles erit legitima in utroque foro, si saltem unus parentum contraxit bonâ fide, ut dictum est n. 2365. Si autè malâ utriusque, legitima erit pro solo foro conscientie. Nam in hoc casu legitimitatem habet à sola dispensatione, quæ cum limitata sit ad forum conscientie tantum, limitatum producet effectum nempe legitimatorem pro foro conscientie tantum? Quid porrò importet clausula (*pro foro conscientie tantum*) in superioribus expositum est; & quia forum conscientie, ac forum pœnitentie, secundum diversos sensus quandoque

mittitur, ut diximus à n. 1464. inde ulterior, resolutio capienda est.

§. IX.

De clausula: *presentibus laniatis.*

Sub finem rescripti, quod dat S. Pœnitentiaria, additur hæc clausula: *nullis super his testibus adhibitis, aut literis datis, seu processibus confectis, sed presentibus laniatis, quas sub pœna excommunicationis late sententia laniare tenentur, ita, ut nullum earum exemplum extet, neque eas latiori restituas: quod si ei restitueris, nihil ei presentes literæ suffragentur.*

Circa hanc clausulam, quæ plura complectitur. Not. 1. finem horum verborum, dicitur intentum à S. Pœnitentiaria, hunc esse, *ne hæc absolutio, & dispensatio, Latori in foro judicario ullatenus prodesse possint*; ut, si forte innotescat impedimentum, & Judex Ecclesiasticus, vel secularis, contra hos conjuges (absolutos, & dispensatos pro foro conscientie tantum) tanquam contra incestuosos, aut illegitimè conjugatos, ipsam prolem tanquam spuriam, procedere velit, frustra omnino ejusmodi processui opponant factam secum dispensationem. Nam hoc sonat *ly pro foro judicario nullatenus, vel nihil suffragentur.*

Ex hoc iterum colliges, gratias & facultates concessas *pro foro conscientie*, seu *interno*, non eo ipso ceteri concessas determinatè, ac restrictè *pro foro penitentie*, seu *Sacramentali*: nam *forum internum*, seu *conscientie* est quid superius ad *forum penitentie*; & potest esse vel *Sacramentale*, vel non *Sacramentale*, prout scilicet opponitur soli foro externo, & *judiciali*. Forum enim neutrius generis, ut rectè notat Pereyra in *Elucidar. n. 1215*, ac etiam forus generis masculini dicitur ab eo, quod controversiæ, & res venales illuc ferantur.

Forum in genere neutro significat territorium, de quo in *L. Pupillus. §. territorium. ff. de verb. sign. Forus in genere masculino* accipitur pro loco judicij, scilicet, ubi jus redditur à Judice *c. forus de verb. sign.* Juxta Hostiens. in Rubric. de foro compet. sumitur pro *judicio, jurisdictione, & potestate*. Unde idem est dicere *de foro competenti*, ac *de jurisdictione*, seu *judicio competenti*. Et dicere:

hec persona pertinet ad forum Ecclesiasticum, vel seculare; idem est ac dicere *ad jurisdictionem spiritualem vel temporalem*. Hinc casus *mixti fori* ita appellantur, quia ad utramque pertinent potestatem. Et ideo *forum* dividitur. i. in *Ecclesiasticum*, seu *seculare*; quia duplex tantum est potestas publica, qua genus humanum regitur, spiritualis, & temporalis, ut habetur in *c. Solite, de Majorit. & Obed.* Deinde juxta P. Suarez de *Legib. l. 3. cap. 21. num. 2.* dividitur in *forum externum*, & *internum*. *Forum externum*, quod alio nomine appellatur *forum fori*, est *judicium*, in quo tractantur causæ in ordine ad *externam Reipublicæ*, sive *Ecclesiasticæ*, sive *Laicæ*, administrationem.

Forum internum, quod alio nomine vocatur *forum poli* à S. Augustino *c. ult. 17. q. 4.* seu *forum conscientie*, est, quod intus in mente hominis, ubi conscientia residet, exercetur. Et ex doctrina Suarij de *legib. l. 8. c. 6. n. 16.* & *Parlad. disp. 12. §. 2.* (ubi clandestinè de discrimine inter *forum fori*, & *forum poli*) *forum internum* duplex est, alterum dicitur *forum penitentie*: in quo per *Sacramentum penitentie* tollitur vinculum peccati, absolute *Sacramentali*: alterum *non penitentie*, in quo extra illud *Sacramentum* tollitur aliquod vinculum morale v.g. *cenfura* per *absolutionem*. Ex quo clarè sequitur, cum exprimitur *forum internum*, seu *conscientie*; non eo ipso significari determinatè *forum Sacramentale*.

Not. 2. per ea verba: *nullis super his testibus adhibitis*, non tantum intelligi, quod non debeant adhiberi testes de dispensatione facta, sed positivè prohiberi. Nam sic possent dispensati in foro externo, se dispensatos esse, Testium depositione probare; quod omnino cautum vult S. Pœnitentiaria. Idem omnino intendunt ea verba: *nullis literis datis*, seu *processibus confectis*; ne Lator ullum habeat instrumentum, quo in foro externo se tueri posset, titulo dispensationis, quam factum illud tribunal in foro externo nulli subsidio esse posse intendit. Et ideo etiam mandat, ut *delegatus literas commissio- nis laniet*, hoc est, *sic destruat, ut nulli omnino usui esse possint in foro externo.*

Quare